

Töövõime süsteemi toetavad tegevused

Toetuse andmise tingimuste abikõlblikkuse periood
01.09.2014–31.12.2020

Rakendusasutus
Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium

Rakendusüksus
SA Innove

Toetuse saaja
Eesti Vabariigi Sotsiaalministeerium

Partnerid
Tervise- ja heaolu infosüsteemide keskus (edaspidi *TEHIK*)
Eesti Töötukassa
Sotsiaalkindlustusamet
Eesti Puuetega Inimeste Koda (edaspidi *EPIKoda*)

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

1. TAT KIRJELDUS	3
1.1 SEOS RAKENDUSKAVAGA	3
1.1.1 PRIORITYETNE SUUND	3
1.1.2 PRIORITYETSE SUUNA EESMÄRK.....	3
1.1.3 MEETME NIMETUS.....	3
1.1.4 MEETME EESMÄRK	3
1.2 TAT.....	3
1.2.1 TAT EESMÄRK.....	3
1.2.2 TAT TULEMUS.....	3
1.2.3 TAT VAJALIKKUSE PÕHJENDUS	4
1.2.4 EELARVE	6
1.2.5 SIHTGRUPP/SIHTGRUPID.....	7
1.2.6 MÕISTED.....	7
2. TEGEVUSTE KIRJELDUSED TULEMUSTE SAAVUTAMISEKS	7
3. NÄITAJAD	13
4. TAT MÕJU LÄBIVATELE TEEMADELE	13
5. SEOS PRIORITYETSE SUUNA TEISTE MEETMETE, TAT-DE JA AVATUD TAOTLUSVOORUDEGA	15
6. SEOS VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA	16
7. TAT RAKENDAMINE	17
7.1 TOETUSE SAAJA JA PARTNERI KOHUSTUSED	17
7.2 KULUDE ABIKÕBLIKKUS.....	18
7.3 TOETUSE MAKSMINE	18
7.4 TAT MUUTMINE	19
7.5 TOETUSE KASUTAMISEGA SEOTUD TEABE JA SEIREARUANNETE ESITAMINE	20
7.6 FINANTSKORREKTSIOONID.....	21

Toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) kirjeldus on koostatud perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 16 lõike 1 alusel.

1. TAT kirjeldus

1.1 Seos rakenduskavaga

1.1.1 prioriteetne suund

Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine.

1.1.2 prioriteetse suuna eesmärk

Vähenenud töövõimega inimeste osalemine tööturul ja tööhõives on suurenenud ja tööealise elanikkonna töövõime vähenemine on pidurdunud.

TAT ei panusta otseselt rakenduskava tulemusnäitajatesse. Tulemusnäitajaid täidetakse Töötukassa läbi viidava TAT-ga. TAT panustab rakenduskava väljundnäitajatesse ning loob eeldused rakenduskava tulemusnäitajate saavutamiseks.

1.1.3 meetme nimetus

Töövõime toetamise skeemi loomine ja juurutamine. TAT panustab meetme tegevustesse 3.1.2 „Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks“ ja 3.1.3 „Töövõime toetamise reformi elluviimine, spetsialistide koolitamine tööks vähenenud töövõimega inimestega, tegevusi toetava institutsioonidevahelise koostöö ja vajaliku andmevahetuse arendamine ning avalikkuse teavitamine“.

1.1.4 meetme eesmärk

Tööealiste töövõime säilitamine ja parandamine, sh tööandja ja töötaja toetamine töötingimuste edendamisel, vähenenud töövõimega inimeste tööturul osalemise suurendamine ja varase pensionile jäämise ärahoidmine. Töövõime toetamise skeemi jätkusuutlikkuse tagamine.

1.2 TAT

1.2.1 TAT eesmärk

Töövõime reformi elluviimise toetamine, sealhulgas spetsialistide koolitamine tööks vähenenud töövõimega inimestega, tegevusi toetava institutsioonidevahelise koostöö ja vajaliku andmevahetuse arendamine ning avalikkuse teavitamine.

Tööandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamine töötingimuste edendamiseks.

1.2.2 TAT tulemus

Läbi on viidud töövõime toetamise reformi elluviimist toetavad tegevused, sh tervisekahjustusega inimeste töövõime hindamise lahendus on välja arendatud ja rakendatud. Töövõime hindamisest on sihtrühmadel piisav teadlikkus ning töövõime hindamise rakendajad on koolitatud. Töövõime toetamise reformi rakendajate koostöö ning reformi elluviimist toetavad andmevahetused ja -lahendused on arendatud. Töövõime toetamise reformi põhjustest, eesmärkidest ja lahendustest on avalikkust teavitatud ning sihtgrupid on teadlikud neid puudutavatest muudatustest ja muudatustega kaasnevatest mõjudest. Töövõimealase poliitika kujundamise ja rakendamise teadmispõhisus on kasvanud.

Läbi on viidud tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks, mille tulemusena on pidurdunud tööealiste töövõime vähenemine ning paranenud töötingimused ja suurenenud inimeste tootlikkus.

1.2.3 TAT vajalikkuse põhjendus

Eestis on jätkuvalt kasvanud püsiva töövõimekaotusega inimeste arv, tõustes 2013. a alguseks üle 98 000 inimese (üle 11% tööealisest elanikkonnast), sh mehi 49,7% ja naisi 50,3%. Töövõime kaotusega naistest ja meestest töötab vastavalt 47,3% ja 34,7%. Töövõimetuspensionäride arv on 10 aastaga kahekordistunud ja sellega seotud kulud viiekordistunud¹.

Praegu rakendatava skeemi jätkudes ulatuks 2020. aastaks töövõimetuspensionäride arv ca 115 000 – 116 000 inimeseni, kelle osakaal praeguste prognooside kohaselt moodustaks Eesti tööealisest elanikkonnast (vanuses 16-64 eluaastat) 14,5%. Statistikaameti 2011. aasta tööjõu-uuringu hinnangul ligikaudu 2/3 töövõimetuspensionäridest ei tööta. Inimesed väljuvad osaliselt või täielikult tööturult ning hakkavad saama töövõimetushüviti. Samal ajal on pikas perspektiivis Eesti peamiseks probleemiks saamas tööjõu puudus. Arvestades tööealise elanikkonna vähenemist, on senise skeemi ülevaheldamine praegusel viisil riigile edaspidi üle jõu käiv.

Töövõimetuspensionäri saajate suur osakaal tööealistest elanikest on otseselt seotud püsiva töövõimetuse hindamise alustega, mis on praeguses skeemis meditsiinilise seisundi kesksed ega arvesta inimese tegelikku võimet teha tööd. Püsiva töövõimetuse passiivse määramise tulemusena kasvab töövõimetuspensionäri saajate arv kiiresti. Samal ajal on süsteemist väljumine äärmiselt madal (peamiseks väljumise põhjuseks on jõudmine vanaduspensionäriikka), kuna tööhõives osalemist toetavaid meetmeid (nt rehabilitatsioon, abivahendite kättesaadavus) on vähe ja töövõimetuspensionäride osalemine aktiivsetes tööturumeetmetes on praktiliselt olematu (2013. aastal oli töökoha kohandamises töövõimetuspensionäride ja puuetega inimeste osakaal 0%, tehnilise abivahendi saajate hulgas oli mainitud inimesi 0,02%, tugiisikuga töötamise teenuse saajate hulgas 0,08% ning tööintervjuul abistamise teenusel 0,04%)². Seetõttu on vajalik luua uus ja terviklik töövõime hindamise ja toetamise süsteem, mis suurendab vähenenud töövõimega inimeste töötamise võimalusi ning pakub rohkem teenuseid.

Töövõimereform on planeeritud ellu viia kolmes etapis: alates 1. jaanuarist 2016 pakub Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusamet abivajajatele uusi ja uuenenud teenuseid. Alates 1. juulist 2016 hindab Töötukassa töövõimet ja maksab töövõimetoetust inimestele, kellel pole vana süsteemi järgi töövõimetust tuvastatud või on seda tehtud enne 2010. aastat ning alates 1. jaanuarist 2017 hindab Töötukassa töövõimet praegustel püsiva töövõimetusega inimestel. Uuele hindamissüsteemile üleminekul on oluline, et töövõime hindamist taotlevale inimesele oleks täiendavalt tagatud töövõimehindajast eraldiseisev ja sõltumatu konsultatsioonivõimalus, kus taotlejale tutvustatakse uue süsteemiga seotud muudatusi, hindamisprotsessi, sh selgitades tema õigusi ja kohustusi ning tehtud otsuseid. Vastav soovitus on Sotsiaalministeeriumile antud ka Riigikontrolli poolt läbi viidud auditis „Riigi tegevus töövõimereformi ettevalmistamisel“, milles on toodud soovitusena analüüsida töövõimetuspensionäride ja uute sisenejate vajadust töövõimehindajast eraldiseisva konsultatsioonivõimaluse järele ning kaaluda vajaduse selgudes ühe võimalusena luua internetikeskkond, kuhu saaksid töövõimekaoga inimesed oma küsimustega pöörduda ning teised isikud või pädevad asutused nõu anda ja kogemusi jagada.

¹ Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused.

² Allikas: Töötukassa

Töövõime toetamise süsteemi rakendumine eeldab tööandjaid ja töötajaid toetavaid tegevusi töötingimuste parandamiseks. Töötingimused, sealhulgas teadlikkus töötingimustest ning teadlikult kujundatud käitumine, mõjutavad töötaja töövõimet ja tootlikkust.

Näiteks on tööga seotud terviseprobleemideks Eestis lihasluukonna ja sidekoehaigused ning tööstressist tulenevad vaegused. 2009. aastal oli pikaajaliste käe-, jala-, selja-, või kaelaprobleemide tõttu töövõime piiratud 59% 15-64 aastastest töötajatest, mis tähendab, et lihasluukonna vaevustest on mõjutatud üle poole töötavast elanikkonnast. 2010. aastal registreeriti tööealise elanikkonna seas enam kui 95 000 lihasluukonna vaevuste juhtumit, millest tingitud otsesed kulud ulatuvad peaaegu 400 miljoni euroni³. Hinnangu töötingimuste mõjust töötajate tervisele annab ka 2011. aasta Eesti Tööjõu-uuring, mille andmetel esines tööga seotud tervisehäireid viimase 12 kuu jooksul 6,3% kõigist tööga hõivatustest, lihasluukonna ja sidekoehaiguste osatähtsus kõigist pikaajalistest haigustest oli 53,3%.⁴

Tööjõud liigub üha enam füüsiliselt töölt vaimsele tööle, millega kaasnevalt puutub enamik töötajatest kokku väiksemas või suuremas matus intellektuaalseid ja psühholoogilisi väljakutseid esitavate töödega⁵. Järjest enam diagnoositakse psühhosotsiaalsetest ohuteguritest tulenevaid tervisehäireid. 2013. aastal määrati esmakordne püsiv töövõimetus psüühika- ja käitumishäirete tõttu 2349 korral, mis teeb sellest teisel kohal asetseva terviseprobleemi lihasluukonna ja sidekoehaiguste järel. Esmastest töövõimetus juhtudest moodustavad psüühika- ja käitumishäirete vaevused 16% töövõimetus diagnoosidest⁶.

Töötingimuste parandamist toetab lisaks ohutu ja tervisliku töökeskkonna kujundamisele ka tööandjate ja töötajate teadlikkuse suurendamine individuaalseid ja kollektiivseid töösuhteid reguleerivate õigusaktide võimalustest aidata kaasa töötavate inimeste töötingimuste parandamisele.

2013. aastal läbi viidud uuringu kohaselt 73% kuni 79% tööandjatest ja 79% kuni 83% tööjõust hindab, et neil oleks tööõigusest vaja rohkem teada. 15% kuni 20% tööjõul on väga kasinad teadmised tööõigusest.⁷ See annab tunnistust asjaolust, et tööturu osapooled ei pruugi rakendada kõiki töölepingu seadusega antud võimalusi, sh võimalust kokku leppida just konkreetse töötaja erivajadustest lähtuvatest töötingimustes. Näiteks lubab töölepingu seadus osalise tööajaga töötamist ning kaugtöö tegemist, mis võimaldab tööd teha isikutel, kes oma tervise tõttu täistööajaga või igapäevast tööle-koju liikumist eeldavat tööd töölepingu kohaselt teha ei saaks.

Töötavate inimeste töötingimuste parandamisele on lisaks töölepingule võimalik kaasa aidata ka läbi kollektiivlepingute ning töötajate kaasamise. Kollektiivlepingud ja töötajate kaasamine annab võimaluse kokku leppida seadusest täpsemalt töötervishoiu- ja -ohutuse nõuded ning keskenduda teemadele, mis konkreetsetes ettevõttes ja töökeskkonnas või töötajate grupi puhul on kõige olulisemad. Töölepingu seaduse uuringu andmetel⁸ on kollektiivleping olemas 4-7% üle viie töötajaga ettevõtetes, asutustes (ligi 700-1200 organisatsiooni). 2011. aasta kollektiivsete töösuhete uuringud näitavad, et üheks põhjuseks,

³ Sotsiaalministeeriumi tellitud uuring: Töövõimeline Eesti? Luu- ja lihaskonna vaevused ning Eesti tööturg. Kättesaadav http://www.fitforworkeurope.eu/Estonia_Estonian_web.pdf (2013).

⁴ Allikas: Statistikaamet. Eesti Tööjõu-uuring 2011.

⁵ Uuring: Psühhosotsiaalsete riskide levik Eestis. Kättesaadav: http://www.centar.ee/uus/wp-content/uploads/2010/03/CENTAR_l6pparuanne.pdf (2013).

⁶ Püsiva töövõimetus ja puude ekspertiis, Sotsiaalkindlustusameti aruanne 2012. Kättesaadav: <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/arstlik-ekspertiis/> (2013).

⁷ Masso, M., Järve, J., Nurmela, K., Anspal, S., Räis, M.L., Uudeküll, K., Osila, L. Töölepingu seaduse uuring. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kättesaadav: http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Toovaldkond/uuringud/TLS_uuring_raport_uus.pdf (2013).

⁸ Masso, M., Järve, J., Nurmela, K., Anspal, S., Räis, M.L., Uudeküll, K., Osila, L. Töölepingu seaduse uuring. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kättesaadav: http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumendid/Toovaldkond/uuringud/TLS_uuring_raport_uus.pdf (2013).

miks Eestis kollektiivlepinguid nii vähe sõlmitakse, on just tööandjate ja töötajate esindajate vähene teadlikkus kollektiivlepingutega seonduvast.

Tööpoliitika tegeleb töötingimuste edendamiseks soodsa keskkonna loomisega tööturul, sealhulgas töötingimuste arendamise ning ohutu, tervisliku ja töövõimet edendava töökeskkonna kujundamise ja säilitamisega.

Eeltoodud tööpoliitika valdkondade tõhusaks juhtimiseks on vajalikud teadmispõhised poliitikaotsused. Teadlikud otsused uute poliitikate kujundamisel ja olemasolevate poliitikate täiendamisel ning nende rakendamisel viiakse läbi poliitikaanalüüside, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse tõstmise kaudu.

TAT tööelu arendamise tegevused on kavandatud kooskõlas Euroopa 2020 strateegiaga ja Euroopa Liidu töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistikuga 2014-2020, mis seab eesmärgiks edendada töötavate inimeste töötingimusi. Riskiennetus ning ohutute ja tervislike tingimuste edendamine töökohal, aitab kaasa töötajate tervena hoidmisele ning toetab sotsiaalkindlustussüsteemide jätkusuutlikkust. Töötajatega juhtuvate tõsiste õnnetuste või kutsehaiguste vältimine ning nende tervise eest hoolitsemine kogu tööelu vältel alates esimesest töökohast võimaldab neil kauem töötada.⁹ Rohkemate isikute kaasamine tööhõivesse panustab konkurentsivõime kava "Eesti 2020" eesmärkide täitmisesse.

Arvestades tööealise elanikkonna vähenemist, rahvastiku vananemist, vähenenud töövõimega inimeste osakaalu kasvu ühiskonnas ning töökeskkonnas esinevaid ohte, on antud TAT raames vajalik eelkõige:

- 1) luua uus ja terviklik töövõime hindamise süsteem, mis suurendab vähenenud töövõimega inimeste töötamise võimalusi ning pakub rohkem teenuseid;
- 2) arendada andmevahetus- ja andmelahendussüsteeme;
- 3) tõsta avalikkuse teadlikkust töövõime reformi eesmärkidest, selle sisust ja kaasnevatest mõjudest;
- 4) tõsta teadlikkust töötingimustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest;
- 5) arendada tööpoliitika kujundamise ning teadmispõhise rakendamise eeldusi läbi analüüside, uuringute ja ekspertiiside ning poliitika kujundajate pädevuse tõstmise kaudu.

TAT on kujundatud vastavalt Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukavale 2014–2017, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammile ning konkurentsivõime kavale "Eesti 2020". TAT ettevalmistamisel on arvesse võetud Euroopa Komisjoni soovitusi¹⁰ ja OECD soovitusi¹¹.

1.2.4 eelarve

		Summa	Osakaal
1	ESF toetus	5 542 000	85%
2	Riiklik kaasfinantseering	978 000	15%
3	Omafinantseering	0	0
4	TAT eelarve kokku	6 520 000	100%

⁹ Euroopa Liidu töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik 2014-2020. Euroopa Komisjoni teatis. Kättesaadav: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11828&langId=en>, 06.06.2014.

¹⁰ Eestil soovitatakse ajavahemikus 2013–2014 parandada tööstiimuleid, tõhustades olemasolevaid erinevaid sotsiaalhüvitiste süsteeme ning muutes hüvitiste jaotamise paindlikumaks ja paremini suunatumaks. Tugevdada aktiveerimispoliitikat, et hõlbustada invaliidsus- ja töövõimetushüvitist saavate isikute naasmist tööturule.

¹¹ Üle vaadata sotsiaalkaitsesüsteem aktiveerimise ja tööle naasmise aspektist, toetades ametkondade vahelist koostööd.

1.2.5 sihtgrupp/sihtgrupid

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad. Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad.

1.2.6 mõisted

Tööelus osaleja - tööandjad, töötajad, laiemalt tööeline elanikkond ning tööpoliitika kujundamisel ja rakendamisel osalevad sidusgrupid ja avalikkus.

Kontentanalüüs – meediateksti sisuanalüüs.

2. Tegevuste kirjeldused tulemuste saavutamiseks

2.1 Töövõime toetamise reformi elluviimine

TAT eesmärgi saavutamiseks ja töövõime toetamise reformi elluviimiseks on vajalik arendada ja rakendada töövõime hindamise põhimõtteid. Sealjuures on vaja tõsta kaasatud osapoolte teadlikkust töövõime hindamisest ning koolitada reformiga seotud asutuste töötajaid ja arste meetodikat või meetodika tulemusi kasutama. Samuti on oluline toetada reformi rakendavate erinevate institutsioonide vahelist omavahelist koostööd ja andmevahetus- ning andmelahendussüsteemide arendamist. Reformi õnnestumiseks on tähtis teavitada reformi olulisuse põhjustest ning väljatöötatud lahendustest ja nende mõjudest avalikkust, sealhulgas tervisekahjustusega inimesi ja tööandjaid. TAT eesmärgi saavutamiseks on vajalik toetada ka töövõime alase poliitika teadmispõhisust läbi poliitikaanalüüside, analüüsi meetodikate, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse tõstmise.

2.1.1 Töövõime hindamise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine

Võimaldamaks varajast aktiivset sekkumist ennetamiseks inimese töövõime vähenemist ja tööturult väljalangemist, on vajalik liikuda tervisekao fikseerimiselt töövõime ulatuse hindamisele. See eeldab, et inimese töövõimet hinnatakse perspektiivis, milline võiks olla tema töövõime, kui ta saaks teha terviseseisundile sobivat tööd, vastavate töötingimustega, sobivas töökeskkonnas ning saaks tarvilikke töövõimet toetavaid rehabilitatsioonimeetmeid, hoolekande- ja tööturuteenuseid.

Selleks arendatakse esmajärjekorras pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime sisu ja ulatuse määramise hindamismetoodikat. Töövõime hindamise meetodika esialgne versioon valmis 2013. aastal programmis "Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine¹²". Tegemist on tööinstrumendiga, millega hinnatakse tööelise pikaajalise tervisekahjustusega inimese tegutsemis- ja osalemisvõimet ning tema töötamise võimelisust. Tagamaks hindamise objektiivsust ning tulemuste kooskõla inimese reaalse töövõimega on vaja meetodikat piloteerida ja piloteerimise tulemusi analüüsida. Piloteerimise tulemuste analüüsiks kaasatakse eksperte. Nii meetodika piloteerimisel selgunud kui ka meetodika realsel rakendamisel alates 2016. aastast ilmnunud probleemide lahendamiseks arendatakse meetodikat jõudmaks edasi praktikas hästi töötava ja kõikehõlmava lahenduseni, kaasates arendamisesse muuhulgas välist ekspertteadmist.

Pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodika testimisel analüüsitakse ka võimalust ühitada töövõime hindamise arstliku ekspertiisi osa puude raskusastme tuvastamise arstliku ekspertiisiga. Selle eesmärk on dubleerivate ekspertiiside välistamine juhtudel, mil inimene taotleb samaaegselt nii töövõime hindamist kui ka puude raskusastme tuvastamist. Arstlike ekspertiiside

¹² TAT koostati inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ meetme „Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühenduste töötajate koolitus ja arendamine“ raames

ühitamise otsuse järgselt täpsustatakse vajadusel nii töövõime hindamise meetodikat kui ka puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise meetodikat, kaasates vajalikku ekspertteadmist. Väljatöötatud lahenduse tulemusi seiratakse, analüüsitakse ja arendatakse pärast lahenduse ellu rakendamist 2016. aastal ning vajadusel kaasatakse selleks ka eksperte.

Oluline on ka varajane sekkumine inimese terviseprobleemidesse, ennetamaks pikaajalisi ja püsivaid tervisekahjustusi. Sellest tulenevalt analüüsitakse võimalust töövõime hindamist rakendada mitte ainult pikaajalise tervisekahjustusega inimeste osas, vaid ka inimeste ajutise töövõimetuse ja töökeskkonnast tulenevate tervisekahjustuste ennetamiseks läbiviidavate töötajate tervisekontrollide puhul. Sellise poliitikamuudatuse korral tähendab see vastavate töövõime hindamise põhimõtete välja arendamist, piloteerimist koostöös poliitikamuudatuse rakendajate, erinevate ekspertide ja tööelus osalejate esindajatega. Ajutise töövõime(tuse) ja töötaja tervisekontrollil läbiviidav töövõime hindamise meetodika peab seostuma pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodikaga.

Töövõime hindamise meetodika on uus instrument, mistõttu on selle olemasolust, sisust, piloteerimise/rakendamise tulemustest ja seonduvatest võimalustest ning kohustustest vajalik korraldada teabepäevi. Nii pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodika piloteerimise ja rakendamise tulemusi kui ka töövõime hindamise meetodika edasist arendamist (sh puude hindamise meetodika, ajutise töövõime(tuse) hindamise meetodika, tervisekontrollil rakendatav hindamise meetodika) on vajalik teabepäevadel tutvustada seotud osapooltele, sh tervisekahjustusega inimeste esindajatele, tervishoiuteenuse osutajatele, tööelus osalejatele.

Töövõime hindamise meetodika kasutajate oskuste ja pädevuse kujundamiseks on vajalik korraldada koolitusi. Töövõime hindamise meetodika kasutajateks on eelkõige tervishoiuteenuse osutajad ja Töötukassa töötajad. Lisaks vajavad koolitust nii Sotsiaalkindlustusameti ametnikud, kes osalevad meetodika piloteerimisel ning peavad inimestelt vastu võtma töövõime hindamise taotlusi, kui ka Sotsiaalministeeriumi meetodikat arendavad ametnikud. Puude hindamise seostamisel pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamisega vajavad eelmainitud meetodika kasutajad (nt Töötukassa töötajad, Sotsiaalkindlustusameti ja Sotsiaalministeeriumi ametnikud, tervishoiuteenuse osutajad) koolitust ka puude hindamise meetodikast tulenevalt. Kui ajutise töövõimetuse ja töötaja tervisekontrollil rakendatava hindamise korral minnakse samuti üle pikaajalise tervisekahjustusega inimese töövõime hindamise meetodikaga seostatud töövõime hindamisele, vajavad koolitust ajutise töövõime ja töötaja tervisekontrollil rakendatava töövõime hindamisega seotud osapooled – tervishoiuteenuse osutajad, töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad.

Sotsiaalministeeriumi ellu viidavate tegevuste eesmärk on tagada töövõime hindajate piisava võrgustiku välja kujundamine vajalike hindamiste läbi viimiseks. Selleks töötatakse koostöös ekspertidega välja meetodikale vastavad koolitusprogrammid ning koolitatakse tervishoiuteenuse osutajad, kes peavad koolituse tulemusena oskama seostada inimese funktsionaalset võimekust tema tervisliku seisundiga, andes inimese töövõime kohta omapoolse kirjaliku hinnangu. Hinnang peab vajadusel sisaldama soovitusi tööturu- või hoolekandeteenuste vajaduse kohta, tööalaseid soovitusi.

Töötukassa on programmi elluviimise partneriks ning viib läbi koolitusi Töötukassa töötajatele. Koolituste eesmärk on suurendada Töötukassa töötajate teadlikkust töövõimereformist ning töövõime hindamise olemusest/rollist teenuste pakkumisel ja kompetentse töövõime hindamisega seonduva läbiviimisel – näiteks tervisekahjustustega inimeste abistamine töövõime hindamise taotluste täitmisel, töövõime hindamise infosüsteemi kasutamine, tervisekahjustustega inimestele otsuste põhjendamine jmt.

Sotsiaalkindlustusamet on programmi elluviimise partneriks ning viib läbi koolitusi enda teenistujatele, kes vajadusel nõustavad tervisekahjustusega inimesi ja aitavad neil töövõime hindamise ja puude

hindamise taotlusvorme täita. Samuti koolitab Sotsiaalkindlustusamet teenistujaid, kes kasutavad töövõime hindamise tulemusi puude ning Sotsiaalkindlustusameti teenuste vajaduse hindamiseks.

EPIKoda on programmi elluviimise partneriks, pakkudes töövõime hindamist taotlevale isikule ja/või tema esindajale konsultatsiooniteenust töövõime hindamise menetlusega seotud küsimustes ning abi probleemkohtade selgitamisel. Konsultatsiooniteenuse eesmärk on abistada inimest töövõime hindamisel või puude raskusastme tuvastamisel tekkinud küsimustele vastamisel, tutvustades hinnatava õigusi ja kohustusi, hindamisprotsessi eesmärke ja toiminguid ning selgitades tehtud otsuseid, sh vajadusel abistades vaiete koostamisel ja esitamisel.

2.1.1.1 Sihtgrupp

Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad. Laiem avalikkus, sh tervishoiuteenuse osutajad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tööelus osalejad.

2.1.1.2 Tegevuse üldajaraam

01.10.2014–31.12.2020

2.1.1.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad
Partneritena Eesti Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet, TEHIK ning EPIKoda

2.1.2 Töövõime reformi toetav institutsioonidevaheline koostöö ja andmevahetus- ning andmelahendussüsteemide loomine ja arendamine

Reformi poliitikate kujundamisel ja rakendamisel on vajalik kaardistada erinevate institutsioonide muutuvad tööprotsessid, tegevuste elluviimiseks vajalikud sisendid (sh andmed) ning tööprotsessides tekkivad väljundid (sh andmekoosseisud) kaasates vajadusel eksperte. Selle baasil andmevahetuse- ja andmelahendussüsteemide loomine ja arendamine tagab andmete kiire ja õigeaegse liikumise, minimeerib andmete dubleerimist ja võimaldab nende riskasutamist. Tegevuste tulemusena on muu hulgas inimese liikumise vajadus eri asutuste vahel minimeeritud ning inimene saab kasutada ametiasutusega suhtlemisel paindlikke elektroonilisi vahendeid (näiteks taotlemisel).

Reformi tulemuste mõõtmiseks on vaja tagada andmete kättesaadavus poliitika analüüsiks. Selleks arendatakse vastavaid andmepäringuid ning Sotsiaalministeeriumi statistilist andmeaita koos selleks vajaliku andmevahetuse ja andmete sidumisega.

Andmete riskasutuse ja andmevahetuse arendamisel on oluline tervise infosüsteemi arendamine, sest sealne andmestik inimese tervisliku seisundi kohta on nii töövõime hindamise kui puude hindamise aluseks.

TEHIK, programmi elluviimise partner, tagab vajalikud infotehnoloogilised arendused ja kvaliteetsete andmete kättesaadavuse reformi rakendajatele.

2.1.2.1 Sihtgrupp

Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad. Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad.

2.1.2.2 Tegevuse üldajaraam

01.09.2014–31.12.2020

2.1.2.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad
TEHIK

2.1.3 Avalikkuse teavitamine

Laiemat avalikkust teavitatakse reformi põhjustest, eesmärkidest, tegevustest ja reformiga kaasnevatest muudatustest ning nende mõjudest sihtgruppidele. Üheks teavituse eesmärgiks on suunata tööandjaid nägema tervisekahjustusega inimesi kui potentsiaalset tööjõudu ning laiemalt ühiskonda reformi sihtgrupiga arvestama. Teavitustegevuse tulemuslikkuse tagamiseks kombineeritakse erinevaid teavitusviise (sealhulgas tele- ja raadiosaated, meediakampaaniad, otsekommunikatsioon sihtrühmadega jne). Teavitustegevuste tõhustamiseks tellitakse nii eel- kui ka järeluuritud, mis võimaldavad tegevusi paremini ette valmistada ja nende tulemuslikkust hiljem hinnata. Teavitustegevuste paremaks sihitamiseks ja läbiviimiseks kasutatakse vajadusel selle ala tunnustatud eksperte ja sihtrühmade esindajaid.

2.1.3.1 Sihtgrupp

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad.

2.1.3.2 Tegevuse üldajaraam

01.09.2014–31.12.2020

2.1.3.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad
Partnerina Sotsiaalkindlustusamet

2.1.4 Töövõime alase poliitika teadmispõhisuse arendamine

Reformi rakendamisel ja jätkusuutlikkuse tagamisel on vaja toetada poliitikaotsuste teadmispõhisust läbi poliitikaanalüüside, analüüsi meetodikate, uuringute ja ekspertiiside ning poliitikakujundajate pädevuse tõstmise. Poliitikakujundajatel on vajalik jälgida reformi kulgu algusest peale, kaardistada sihtrühma liikumine pädevate asutuste vahel, hinnata prognooside paikapidavust, uute meetmete (sh teenused) asjakohasust ja tulemuslikkust, analüüsida ja vajadusel muuta meetmete disaini, kasutada andmeid täiendavate meetmete (sh teenuste) ja rahastamise planeerimisel. Tegevusega viiakse läbi vastavaid poliitikaanalüüse, -uuritud ning kaasatakse eksperte, et saada sisend teadmispõhise poliitika kujundamiseks ning rakendamiseks ja tagada kaasaegne, asjakohane, tulemuslik ning praktikas kasutatav õigusraamistik ja meetmete/teenuste tervik.

Töövõime alase poliitika kvaliteedi tagamiseks on oluline arendada töövõimepoliitika kujundajate ning rakendajate kompetentse läbi seda toetavate koolituste ja õppereiside läbiviimise ning teavikute hankimise. Põhjendatud poliitikaotsuste tegemisel on tähtis teiste riikide parima praktika kättesaadavus ning kasutamise oskus.

2.1.4.1 Sihtgrupp

Laiem avalikkus, sh tööelus osalejad, tervisekahjustuse tõttu vähenenud töövõimega inimesed, tervishoiuteenuse osutajad. Töövõimepoliitika kujundajad ja rakendajad.

2.1.4.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2015–31.12.2020

2.1.4.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2 Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks

TAT eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu tegevusi teadlikkuse tõstmiseks töötingimustest ja tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest.

Toetatakse tööandjate ja töötajate teadliku käitumise kujundamisele suunatud tegevusi töökeskkonnas ja töösuhetes. Toetatava tegevuse eesmärgiks on parandada töötingimusi ja edendada tervislikus töökeskkonnas töötamist, ennetamaks töövõime vähenemist ja hõivest väljalangemist. Tegevus võtab sealjuures arvesse erinevate tegevusalade töötingimustest tulenevaid riske töötaja tervisele. Tegevus parandab ohutuskultuuri töökohal; aitab ettevõtetel hinnata töökeskkonna ohuteguritest tulenevaid riske ja ennetada töötajate terviseriski; aitab kujundada tööelus osalejate teadlikku käitumist töösuhetes, sh paindlike töövormide kasutamisevõimalustest, ja töökeskkonna tegevuspraktika rakendamisest ettevõttes; toetab tööturul osalejate kaasamist edendamaks töökeskkonda ja töösuhteid.

TAT eesmärgi saavutamiseks viiakse ellu tegevusi teadmispõhise tööpoliitika kujundamise ja rakendamise eelduste arendamiseks poliitikaanalüüside, analüüsi meetodikate, uuringute ja ekspertiiside ning teadmispõhise pädevuse tõstmise kaudu.

2.2.1 Teavitustegevused

Suurendamiseks teadlikkust töötingimustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest korraldatakse järjepidevalt teavitustegevusi. TAT jooksul viiakse muu hulgas läbi teavituskampaaniaid, seminare, koolitusi, osaletakse messidel, koostatakse juhend- ja infomaterjale.

2.2.1.1 Sihtgrupp

Tööelus osalejad

2.2.1.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.1.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2.2 Infotehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine ja arendamine

Suurendamiseks teadlikkust töötingimustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest ja parandamiseks teabe edastamist, vahendamist, töötlemist ja kättesaadavust, töötatakse välja ja/või arendatakse infotehnoloogilisi lahendusi andmekogude, elektrooniliste töövahendite või andmelahendussüsteemidena. Infotehnoloogiliste tööelu käsitlevate lahenduste kaardistamine, välja töötamine, arendamine ja levitamine toetab tööandjaid töötingimuste parandamisel ning töötajaid tööturul püsimisel ning väljalangemise korral tööturule naasmisel.

TEHIK, programmi elluviimise partner, tagab vajalikud infotehnoloogilised andmelahendussüsteemide arendused.

2.2.2.1 Sihtgrupp

Tööelus osalejad

2.2.2.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.2.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad
TEHIK

2.2.3 Poliitikaanalüüside ja –uuringute ning ekspertiiside läbiviimine

Poliitika muudatuste põhjendatud, tulemusliku ning sihitud eesmärgi saavutamiseks, on eelnevalt vajalik täpselt teada probleemkohti, mis vajavad riigi poolset sekkumist. Selleks, et tagada meetme ja prioriteetse suuna eesmärkide täitmist ning kaitsta parimal võimalikul viisil sihtgrupi huve, on oluline eelhinnata potentsiaalsete poliitikamuudatuste positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning hiljem järelhinnata tehtud poliitikavaliku toimimist. Tegevusega viiakse läbi poliitikaanalüüse, -uuringuid, meetodikaid ning kaasatakse eksperte, et saada sisend teadmispõhise poliitika kujundamiseks ja kaasajase, asjakohase ning praktikas kasutatava tööelu õigusraamistiku loomiseks, muutmiseks või täiendamiseks.

2.2.3.1 Sihtgrupp

Tööelus osalejad

2.2.3.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.3.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad

2.2.4 Tööpoliitika kujundamise kompetentsi eelduste arendamine

Tööpoliitika kujundamist ja elluviimist toetavate koolituste, õppereiside, stažeerimiste läbiviimine ning andmeallikate ja teavikute hankimine. Alategevuse eesmärgiks on kompetentsi arendamine Sotsiaalministeeriumis, aidates suurendada poliitikaotsuste kujundajate pädevust teadmispõhiste ja tasakaalustatud tööpoliitikaotsuste tegemisel. Ametnike põhjendatud tööpoliitikaotsuste tegemisel on määrav kaasajaste ja edumeelsete materjalide kättesaadavus ning kasutamise oskus tööandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arendamiseks ja juurutamiseks töötingimuste edendamisel.

2.2.4.1 Sihtgrupp

Sotsiaalministeeriumi teenistujad

2.2.4.2 Tegevuse üldajaraam

01.01.2016–31.12.2020

2.2.4.3 Tegevuse elluviija

Sotsiaalministeerium, välja arvatud Rakendusasutuse ülesannete täitjad

3. Näitajad

Näitaja	Näitaja nimetus (viide TAT punktile, missugusest tegevusest kujuneb)	Alg-tase	Siht-tase (2018)	Sihttase (2023)	Selgitus
Rakenduskava väljundnäitajaid (TAT tulemusnäitajaid)	Töövõime toetamise reform on läbi viidud, sh avalikkus on teadlik reformiga seotud muudatustest, töövõimet hinnatakse uutel alustel ning osapoolte vaheline andmevahetus toimib	0	0	Jah	<u>Tegevuse 2.1 tulemusnäitaja</u>
	Tööandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arv	0	98	147 (meetmes kokku 1109)	<u>Tegevuse 2.2 tulemusnäitaja</u> Näitaja täitmise panustavad lisaks avatud taotlusvooru projektid ja Tööinspektsiooni elluviidav TAT
TAT spetsiifilised väljundnäitajaid	2.2 Tegevus 2.1. Töövõime toetamise reformi elluviimine				
Väljundnäitaja	2.1.1. Meetodika on välja töötatud ja piloteeritud	0	0	jah	Panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse
TAT spetsiifilised väljundnäitajaid	Tegevus 2.2. Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötingimuste edendamiseks				
Väljundnäitaja	2.2.1. Tööandjaid ja töötajaid toetavate tegevuste arv	0	98	147	Panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse

4. TAT mõju läbivatele teemadele

TAT mõjutab (märkida ristiga, peab mõjutama vähemalt ühte teemat)¹³:

Regionaalareng jah ei

TAT tegevused ei panusta otseselt regionaalarengusse. Planeeritavad tegevused on regionaalse arengu suhtes neutraalsed ega aita kaasa regionaalset arengut soodustavate tegurite/teenuste/infrastruktuuri parandamisele. Kaudselt aitab tööelus osalejate teadlikkuse suurendamine erinevatest töötamise ja värbamise võimalikkusest tööturule siseneda inimestel, kellel tervisekahjustuse tõttu tööle pääsemine või töötamine oleks raskendatud. Tööhõive suurenemine seeläbi suurendab omakorda vastava regiooni majanduse kasvu.

Keskkonnahoid ja kliima jah ei

TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsest muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile. Hinnang põhineb perioodi 2014-2020 Euroopa Liidu vahendite kasutamise partnerlusleppe ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandel.

¹³ „Jah“ vastuse korral tuua välja lühike selgitus.

Infoühiskond jah ei

TAT toetab eesmärki IKT potentsiaali nutikas kasutamine Eesti strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. TAT tegevuste läbi on infoühiskonda edendatud, kuivõrd rohkem teavet hoitakse, teisendatakse ja edastatakse asutuste vahel digitaalkujul, rohkem inimesi saab digitaalsele teabele ligi, on vähenenud rutiinne töö (üha suureneva teabehulga olemasolu internetis ning arvutiseerimine) ning infovahetuse protsessid ühiskonnas on muutunud kiiremaks, odavamaks ja/või kvaliteetsemaks.

Riigivalitsemine jah ei

TAT toetab tõhusa ja tervikliku riigivalitsemise edendamise eesmärki. Tänapäevase töövõime hõivamise süsteemi ülesehitus on ebaefektiivne ja töövõime hõivamine tervikuna on killustunud mitme asutuse vahel. Uue töövõime toetamise süsteemiga seonduv koondatakse Eesti Töötukassa pädevusse, mis omakorda võimaldab edaspidi terviklikku lähenemist – nii töövõime hindamine, sobiva töö leidmine kui ka toetuse maksmine hakkavad toimuma samas asutuses. See muudab korralduse efektiivsemaks, vähendab halduskoormust isikutele ja asutustele ning lihtsustab oluliselt süsteemi järelevalvet ja arendamist. Puuduva töövõimega inimestele osutab teenuseid Sotsiaalkindlustusamet. Lisaks mõjutab TAT pikas perspektiivis avaliku sektori kulusid - hinnanguliselt uues süsteemis aja jooksul kulu rahalistele toetustele väheneb.

Võrdsed võimalused¹⁴

Sooline võrdsus (kas TAT lõpptulemus mõjutab meeste ja naiste olukorda ühiskonnas)¹⁵ jah
 ei

Alljärgnev osa täidetakse „jah“ vastuse korral

TAT sisaldab tegevusi, mis panustavad otseselt soolise võrdõiguslikkuse edendamisse

jah ei

Tegevuste kirjeldus:

TAT panustab soolise võrdõiguslikkuse edendamisse läbi sooküsimuste lõimimise¹⁶ TATde ettevalmistamisse, rakendamisse ja seiresse

jah ei *Selgitus, kuidas on TATs rakendatud sooküsimuste lõimimist: Töövõime hindamise meetodika ja teavitustegevused on soostereotüüpidest vabad. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel võetakse arvesse meeste ja naiste erinevat olukorda, vajadusi ja huve.*

Võrdne kohtlemine

jah ei

Alljärgnev osa täidetakse „jah“ vastuse korral

Kirjeldada, kuidas on TAT ettevalmistamise ja rakendamise ajal tagatud:

a) erinevas vanuses inimeste võrdne kohtlemine – töövõime hindamise meetodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on kättesaadav kõikidele inimestele;

¹⁴ Euroopa parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013 17. detsember 2013 artikkel 7. Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine.

¹⁵ Soolise võrdsuse tagamine tähendab naiste ja meeste võrdseid õigusi, kohustusi, võimalusi ja vastutust kõikides eluvaldkondades. Kõik poliitika, mis lõpptulemusena mõjutavad inimeste olukorda ühiskonnas, mõjutavad sh ka naisi ja mehi.

¹⁶ TATi ettevalmistamisel, rakendamisel ja seires võetakse arvesse naiste ja meeste erinevat olukorda ja vajadusi ning hinnatakse mõju naiste ja meeste sotsiaal-majanduslikule olukorrale ühiskonnas selleks, et tagada ühtmoodi kasu nii naistele kui meestele ning kaotada ebavõrdsus.

b) puudega inimeste võrdne kohtlemine – töövõime hindamise meetoodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on kättesaadav erinevate puuetega inimestele.

c) võrdne kohtlemine sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest; usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest – töövõime hindamise meetoodika on rakendatav, infotehnoloogilised lahendused on sobivad ja teavitustegevuste raames edastatav informatsioon on kättesaadav kõikidele mainitud gruppidele.

Tagamaks kõigile tööealistele inimestele võrdsed võimalused ühiskonnas aktiivseks osalemiseks, on võetud kasutusele individuaalse lähenemisega töövõime hindamise süsteem. Töövõime hindamise viib läbi vastava pädevusega arst, kes hindab inimese esitatud taotluses kirjeldatud andmetele ning terviseinfosüsteemi andmetele tuginedes inimese talitluslikku võimekust eraldi seitsmes valdkonnas:

- 1) Liikumine
- 2) Käeline tegevus
- 3) Suhtlemine: nägemine, kuulmine, kõnelemine
- 4) Teadvusel püsimine ja enesehooldus
- 5) Õppimine ja tegevuste elluviimine
- 6) Muutustega kohanemine ja ohu tajumine
- 7) Inimestevaheline lävimine ja suhted

Tagamaks töövõime hindamine võrdsetel alustel, teostatakse hindamist valdkondadele vastavate võtmetegevuste alusel, mida on võimalik Rahvusvahelise funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsiooni (RFK) järgi kodeerida. Töövõime hindamise meetoodika on rakendatav võrdsetel kõikidele tööealistele inimestele sõltumata inimese soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest; usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest.

5. Seos prioriteetse suuna teiste meetmete, TAT-de ja avatud taotlusvoorudega

Töötukassa elluviidav TAT „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale” - käesolev TAT täiendab töövõime toetamise reformi sihtrühmale mõeldud tööturuteenuste TAT, mille kaudu arendatakse, juurutatakse ja osutatakse sihtgrupile täiendavaid teenuseid, aitamaks töökohta säilitada või uut tööd leida. Teenuste pakkumine tugineb töövõime hindamisele ja selle kaudu antavatele soovitudele. Toimiva andmevahetuse ja institutsioonidevahelise koostööga tagatakse vajaliku info õigeaegne liikumine, toetamaks nii töövõime hindamist kui ka sobivate teenuste pakkumist.

Sotsiaalkindlustusameti ja Astangu KRK elluviidav TAT, mille eesmärk on erivajadustega inimeste töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine - käesolev TAT on seotud sotsiaalteenuste TAT-ga, millega arendatakse, juurutatakse ja osutatakse pikaajalise kaitstud töö teenust ning tagatakse igapäevase toimetuleku tarvis abivahendid puuduva töövõimega inimestele. TAT-d täiendavad teineteist, kuna nimetatud sotsiaalteenuste saamisele eelnevalt peab olema inimese töövõime hinnatud.

Tööinspektsiooni elluviidav TAT „Töövõimet hoidva ja säästva töökeskkonna arendamine“ – Tööinspektsiooni TAT-s olevad küsimused seostuvad ka käesoleva TAT keskmes olevate küsimustega. TAT-de tegevused ei kattu, sest Tööinspektsiooni TAT-s elluviidavad tegevused on seotud rakenduslike küsimustega, mis tekivad töösuhete järelevalve ja nõustamisteenuse funktsioonide täitmisega ning käesolevas TAT-s elluviidavad tegevused on seotud poliitika muudatuste ning õigusloome ja selle teoreetilise raamistiku arendamise ja tutvustamisega.

Seos sama suuna teiste meetmetega:

Meede 3.2 „Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ - tövõime hindamise tulemusena on võimalik pakkuda tervisekahjustusega inimestele sobivaid tööturuteenuseid arvestades nende tervisest tulenevaid spetsiifilisi vajadusi. Sobivate tööturuteenuste osutamiseiga suurendatakse nende inimeste hõives osalemise võimalusi.

Käesoleva meetme raames elluviidavad avatud taotlusvoorud täidavad Sotsiaalministeeriumi TAT-ga sarnast eesmärki, toetada tööandjaid ja töötajaid töötingimuste edendamisel.

6. Seos valdkondlike arengukavadega

1) Laste ja perede arengukava: T 4.2.1.6 Töösuhete ja töökeskkonna teadlikkuse suurendamine;

2) Rahvastiku tervise arengukava: 3. valdkond Tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond:

- Tõhustada töökeskkonnast tulenevate terviseriskide hindamise, juhtimise ja teavitamise süsteemi;
- Tõsta teadlikkust töökeskkonnast tulenevatest terviseriskidest;
- Tõsta töökeskkonnast tulenevate terviseriskide hindamise kvaliteeti;
- Tõhustada töökeskkonna järelevalvet töstes süsteemsust ja tulemuslikkust;
- Korraldada uuringuid töökeskkonnast lähtuvate tervist mõjutavate töökeskkonna ohutegurite mõju hindamiseks ning avalikustada uuringute tulemused.

3) Heaolu arengukava: Alaeesmärk 1 – Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Riskide hindamine

Risk	Tegevus riskide maandamiseks
<p>1. TAT tegevuste elluviimise takistused võivad olla peamiselt tingitud hangete viibimisest või nurjumisest, näiteks ei pakuta turul teenust või kaupa soovitud hinnaga, teenusepakkuja puudumisest, inimeste lahkumisest ametist või muudest ettenähtamatutest asjaoludest.</p> <p>2. Puuduvad vajalikud eksperdid, kellel on oskused näiteks tövõime hindamise meetodika edasi arendamiseks.</p> <p>3. Arendusi ei jõuta õigeaegselt elektroonseks andmevahetuseks valmis või seda ei jõua testida viisil, et leida üles vigu nii, et andmevahetus toimiks soovitud viisil.</p>	<p>1. Hanked tuleb detailselt läbi mõelda ja lahti kirjutada eeldusel, et vajadusel on enne tehtud turu-uuringut pakutavate teenuste või hindade kohta.</p> <p>2. Ekspertide valikul saab teha koostööd teiste tervishoiutöötajatega, tegemist ei pea sel juhul olema vaid töötervishoiuarstidega.</p> <p>3. Soovitud elektroonilise andmevahetuse käivitamisel tuleb kirjeldada soovitud süsteem võimalikult täpselt, et seda oleks õigeaegselt võimalik ellu rakendada.</p> <p>Kui IT-arendus ei saa valmis ehk automaatne andmevahetus ei toimi, siis on võimalik, et vahetatakse andmeid asutuste vahel paberil või manuaalsetel välistel andmekandjatel kuniks elektroonne andmevahetus on toimiv. IT-projekti mittetoimiv lahendus peaks kvalifitseeruma garantii alla.</p>

Lisad:

TAT tegevuste detailne kirjeldus – lisa 1 vorm A

TAT finantsplaan ja eelarve kulukohtade lõikes – lisa 1 vorm B

7. TAT rakendamine

7.1 Toetuse saaja ja partneri kohustused

7.1.1 Toetuse saajale kohalduvad lisaks käesolevas TAT-s sätestatud struktuuritoetuse seadus §-des 24 ja 26 ja struktuuritoetuse seaduse alusel kehtestatud õigusaktides toetuse saajale sätestatud kohustused. Ühtlasi on toetuse saaja kohustatud:

7.1.1.1 esitama rakendusasutusele (edaspidi *RA*) TAT järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste detailse kirjelduse (lisa 1 vorm A) ja sellele vastava eelarve kulukohtade lõikes (lisa 1 vorm B) kinnitamiseks jooksva aasta 1. novembriks;

7.1.1.2 esitama punktis 7.1.1 nimetatud dokumendid peale nende kinnitamist 5 tööpäeva jooksul rakendusüksusele (edaspidi *RÜ*);

7.1.1.3 esitama *RA* nõudmisel TAT eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite lõikes;

7.1.1.4 rakendama TAT vastavalt kinnitatud detailsele tegevuste kirjeldusele ja eelarvele;

7.1.1.5 esitama *RA*-le TAT eelarve täitmise aruande iga kuu 7. kuupäevaks eelmise kuu kohta *RA* poolt välja töötatud vormil;

7.1.1.6 esitama *RÜ*-le järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi 10. detsembriks või 10 tööpäeva jooksul peale lisa 1 vormi A ja vormi B kinnitamist. Esimese eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitama 15 tööpäeva jooksul TAT kinnitamisest;

7.1.1.7 esitama korrigeeritud prognoosi järele jäänud eelarveaasta osas kui punktis 7.3 nimetatud maksetaotlus erineb rohkem kui ¼ võrra punktis 7.1.6 esitatud prognoosist;

7.1.2 TAT partnerile kohalduv struktuuritoetuse seaduse § 25. Ühtlasi on partner kohustatud:

7.1.2.1 esitama toetuse saaja nõudmisel punktis 7.3.3 nimetatud partneri organisatsiooni dokumendid;

7.1.2.2 esitama toetuse saaja poolt antud tähtajaks järgneva eelarveaasta TAT kulude planeerimiseks prognoosi ja jooksva eelarveaasta prognoosi parandused ja/või muudatusettepanekud lähtuvalt toetuse saaja ja/või partneri vajadusest;

7.1.2.3 esitama toetuse saajale maksetaotluse tasutud kuludokumentide alusel hiljemalt iga kuu 10. kuupäevaks või vastavalt toetuse saaja nõudele viis tööpäeva enne TAT prognoosis märgitud toetuse saaja maksetaotluse esitamise tähtaega rakendusüksusele;

7.1.2.4 esitama toetuse saajale eelarve täitmise aruande hiljemalt iga kuu 5. kuupäevaks.

7.1.2.5 esitama toetuse saajale esimeses maksetaotluses esitatud kuludega ning edaspidi vastavalt rakendusüksuse poolt saadetud valimiridade põhjal kaasnevad lisadokumendid (sh hankedokumendid, memod, osalejate nimekirjad, päevakavad) ja andma vajadusel täiendavaid selgitusi;

7.1.2.6 esitama toetuse saajale elektrooniliselt TAT vahearuande iga aasta 5. jaanuariks ning 1. juuniks ning lõpparuande vastavalt toetuse saaja poolt antud tähtajaks.

7.2 Kulude abikõlblikkus

7.2.1 Kulu on abikõlblik, kui see on põhjendatud, tekib vastavalt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 2 lõigetele 3 ja 4 ning makstakse vastavalt lõikele 5 ning on kooskõlas Euroopa Liidu ja Eesti õigusega.

7.2.2 Abikõlblikeks kuludeks loetakse käesolevas TAT-s nimetatud tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud, mis vastavad ühendmääruses ning käesolevas TAT-s sätestatud tingimustele.

7.2.3 Sealhulgas on abikõlblikud kulud:

7.2.3.1 TAT elluviimisega seotud otsesed personalikulud vastavalt ühendmääruse § 3 lõike 1 punktidele 1–4 ja § 3 lõikele 4;

7.2.3.2 TAT kaudsed kulud 15% ühtse määra alusel arvestatuna otsestest personalikuludest. TAT kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 9 lõikes 5 nimetatud TAT üldkulud ning § 9 lõikes 6 nimetatud tegevuste tegemisel tekkivad personalikulud.

7.2.4 Lisaks ühendmääruse §-s 4 nimetatud kuludele on TAT raames mitteabikõlblikud järgmised kulud:

7.2.4.1 väliskoolituse ja –lähetuskulud väljaspool Euroopa Liidu liikmesriike;

7.2.4.2 päevaraha ja mootorsõiduki kasutamise kulu osas, mis ületab vastavates õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvat piirmäära;

7.2.4.3 hoonestatud ja hoonestamata maa, kinnisvara ja mootorsõiduki ost;

7.2.4.4 ühtse määra alusel hüvitatud kaudsed kulud enne käesoleva TAT kehtima hakkamist.

7.3 Toetuse maksmine

7.3.1 Toetuse maksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 28–30 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. Lihtsustatud hüvitamisviiside alusel toetuse väljamaksmisel kulu tegelikku maksumust ei tõendata ega kontrollita.

7.3.2 Toetust makstakse ühendmääruse § 14 lõike 1 punkti 1 alusel ja § 15 lõigete 1 ja 4 alusel.

7.3.3 Enne esimese maksetaotluse esitamist peab toetuse saaja esitama RÜ-le:

7.3.3.1 väljavõtte oma raamatupidamise sise-eeskirjast, milles on kirjeldatud, kuidas TAT kulused ja tasumist eristatakse raamatupidamises muudest TAT rakendaja kuludest;

7.3.3.2 koopia riigihangete läbiviimise korrast asutuses;

7.3.3.3 lühikirjelduse TAT rakendamise seotud dokumentide algatamise, viseerimise ja kinnitamise kohta ning vajadusel allkirjaõigusliku isiku poolt edasivolitatud õiguste korral vastavad volituste koopiad.

7.3.4 Punktis 7.3.3 nimetatud dokumente ei pea esitama kui toetuse saaja on varasemate TAT rakendamisel nimetatud dokumendid esitanud ja neid ei ole enne uue TAT rakendamist muudetud. Toetuse saaja esitab RÜ-le sellekohase kirjaliku kinnituse.

7.3.5 Maksetaotlusi võib esitada mitte harvem kui kord kvartalis ja mitte tihedamini kui kord kuus. Kui makstud abikõlblike kulude maksumus on riigihanke piirmääraga võrdne või seda ületav, siis esitatakse maksetaotlus kord kuus. Maksetaotluse menetlusaeg on kuni 90 kalendripäeva.

7.3.6 Toetus makstakse toetuse saajale välja ühendmääruses kehtestatud korras rakendusüksusele esitatud maksetaotluse alusel struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu.

7.3.7 Projekti kaudsed kulud makstakse välja arvestatuna 15% projekti abikõlblikest otsestest personalikuludest.

7.3.8 Toetus makstakse välja vastavalt TAT-s nimetatud toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest ja mitte rohkem, kui määratud toetuse summa.

7.3.9 RÜ-l on õigus peatada maksetaotluse menetlemine osaliselt või täielikult, kui:

7.3.9.1 maksetaotluses esineb puudusi;

7.3.9.2 toetuse kasutamisega seotud kohustus on täitmata;

7.3.9.3 kulu abikõlblikkus ei ole üheselt selge;

7.3.9.4 ilmnunud asjaolude põhjal on kahtlus, et toetuse saaja ei suuda viia ettenähtud ajaks TAT ellu või saavutada kavandatud tulemust;

7.3.9.5 maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik struktuuritoetuse seaduse § 48 lõike 3 kohaselt tasaarveldada struktuuritoetuse seaduse § 30 lõigete 5 ja 6 alusel väljamaksmisele mittekuuluva või finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega.

7.3.10 Kui maksetaotluse kontrollimisel ilmneb, et toetuse saajal on täitmata maksetaotluses nimetatud kuluga seotud kohustus või nõue või maksetaotluses esineb puudus, mida on võimalik kõrvaldada rakendusüksuse määratud tähtaja jooksul, siis võib rakendusüksus määrata kohustuse ja nõude täitmiseks ning puuduse kõrvaldamiseks uue tähtaja. Kui puudus kõrvaldatakse või kohustus või nõue täidetakse määratud tähtaja jooksul, loetakse, et maksetaotlus on esitatud puudusteta ja kohustus või nõue on täidetud.

7.3.11 Korraldusasutus võib kontrollida kulude abikõlblikkust, sealjuures kulu abikõlblikuks lugemise aluseks olevat teavet, dokumente ja muid tõendeid. Korraldusasutus võib kohustada rakendusüksust peatama maksetaotluse menetluse osaliselt või täielikult struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 4 nimetatud juhtudel.

7.3.12 Korraldusasutus keelab rakendusüksusel toetuse väljamaksmise, kui kulu ei ole abikõlblik. Korraldusasutus võib keelata toetuse maksmise struktuuritoetuse seaduse § 30 lõikes 6 nimetatud juhtudel.

7.3.13 Viimane maksetaotlus esitatakse hiljemalt koos TAT lõpparuandega. Viimane väljamakse tehakse pärast lõpparuande kinnitamist RA poolt.

7.4 TAT muutmine

7.4.1 Kui ilmneb vajadus TAT tegevuste, tulemuste, eelarve, näitajate või TAT abikõlblikkuse perioodi muutmiseks, esitab toetuse saaja RA-le põhjendatud taotluse.

7.4.2 RA vaatab punktis 7.4.1 viidatud muudatuse taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul alates taotluse kättesaamisest ja teeb otsuse TAT muutmise taotluse osas peale punktis 7.4.4 nimetatud RÜ poolt edastatud ettepanekut ja punktis 7.4.8 nimetatud kooskõlastamist.

7.4.3 Puuduste esinemisel annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.4 RA edastab muutmise taotluse peale läbi vaatamist arvamuse avaldamiseks RÜ-le. RÜ-l on õigus teha muudatuste kohta ettepanekuid. RÜ esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga muudatuste sisust ja ulatusest lähtuvalt.

7.4.5 RÜ võib toetuse saajale või RA-le teha ettepanekuid TAT eelarve muutmiseks, kui TAT seirearuandes esitatud andmetest või muudest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT eduka elluviimise tagamiseks.

7.4.6 TAT muutmist ei saa taotleda sagedamini kui korra 6 kuu jooksul, välja arvatud juhul, kui on olemas RA ja RÜ nõusolek.

7.4.7 RA võib muuta TAT, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT edukaks elluviimiseks või toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TAT rakendamisel on kalendriaasta lõpu seisuga tekkinud eelarveliste vahendite jääk, on RA-l õigus vähendada TAT kogueelarvet kalendriaasta kasutamata jäänud eelarve summa ulatuses.

7.4.8 TAT muutmine kooskõlastatakse korraldusasutusega, valdkondlikku komisjoni kuuluva rakendusametiga ning teiste rakendusametitega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest.

7.4.9 TAT muutmiseks punkti 7.4.1 tähenduses ei loeta:

7.4.9.1 punktis 7.1.1 nimetatud järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste kirjelduse ja sellele vastava eelarve kulukohtade lõikes (edaspidi *tegevuste kirjeldus ja eelarve*) esitamine;

7.4.9.2 lisa 1 vormis B näidatud toetuse ja omafinantseeringu muutumine aastate lõikes tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja määr ei muutu.

7.4.10 RA vaatab tegevuste kirjelduse ja eelarve läbi 20 tööpäeva jooksul ning puuduste mitteesinemisel esitab punkti 7.4.8 kohaselt kooskõlastamisele. Peale kooskõlastamist esitab RA tegevuste kirjelduse ja eelarve ministriale kinnitamiseks.

7.4.11 Puuduste esinemisel tegevuste kirjelduses ja/või eelarves annab RA toetuse saajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Tegevuste kirjelduse ja/või eelarve menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

7.4.12 Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades, ei eelda TAT muutmist konkreetse aasta/aastate vastavale tegevuskavale kinnitatud eelarve muutmise tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ja osakaal finantsallikates ei muutu, kui:

7.4.12.1 kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 15% ja

7.4.12.2 muudatuste summa ei ületa ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt 10 000 eurot.

7.4.13 Peale punktis 7.4.12 nimetatud muudatuste kooskõlastust esitab toetuse saaja 5 tööpäeva jooksul muudetud eelarve koos RA kooskõlastusega RÜ-le.

7.5 Toetuse kasutamisega seotud teabe ja seirearuannete esitamine

7.5.1 Toetuse saaja esitab RÜ-le TAT-i vahearuande koos lisadega struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu üldjuhul iga aasta 20. jaanuariks ja 15. juuniks. Kui tehniline viga e-keskkonna töös takistab vahearuande tähtaegset esitamist, loetakse uueks vahearuande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist. Juhul kui TAT tegevuste alguse ja esimese vahearuande esitamise tähtpäeva vahe on vähem kui neli kuud, esitatakse vahearuanne järgmiseks tähtpäevaks.

7.5.2 Toetuse saaja esitab RÜ-le TAT-i lõpparuande struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu 45 päeva jooksul alates TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Kui tehniline viga e-keskkonna töös takistab lõpparuande tähtaegset esitamist, loetakse uueks lõpparuande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist.

7.5.3 Juhul kui vahearuande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne.

7.5.4 RÜ kontrollib 20 tööpäeva jooksul vahe- või lõpparuande (edaspidi koos *seirearuanne*) laekumisest, kas TAT seirearuanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud.

7.5.5 Juhul, kui vahearuandes puudusi ei esine, kinnitab RÜ TAT vahearuande.

7.5.6 Juhul kui lõpparuandes puudusi ei esine, kooskõlastab RÜ lõpparuande ja teavitab 5 tööpäeva jooksul RAd. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamatult RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, siis edastab RÜ lõpparuande 5 tööpäeva jooksul RA-le kinnitamiseks.

7.5.7 Puuduste esinemisel vahearuandes annab RÜ toetuse saajale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning RÜ kinnitab TAT vahearuande 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist.

7.5.8 Puuduste esinemisel lõpparuandes annab RÜ toetuse saajale vähemalt 10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning teavitab 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RAd. RA teavitab lõpparuande kinnitamisest viivitamatult RÜ-d kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kui lõpparuanne on esitatud elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult, siis edastab RÜ lõpparuande 5 tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist RA-le kinnitamiseks.

7.5.9 Kui RA-le esitatud lõpparuandes esineb puudusi teavitab RA sellest RÜ-d ja edasine lõpparuande menetlemine toimub vastavalt p-le 7.5.8.

7.5.10 TAT seirearuandes kajastatav informatsioon tuleb struktuuritoetuse e-keskkonna seirearuande vormilt.

7.6 Finantskorrektsioonid

7.6.1 Finantskorrektsioone teeb RÜ vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 45–47.

7.6.2 Toetuse tagasimaksmine toimub vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-dele 48–49.